

**Poola ja Kuubaga – Nobeli
pidustusi täiesti. Erandi moo-
Järg lk 7**

Baltlased tahavad saada oma vabadust oma kodus, rõhutas Solzhenitsõn ja talle aplodeeriti selle eest. Esitame lähema kirjelduse pressikonverentsist meie järgmises lehes.

EPL

Kolmapäeval, 18. dets. 1974

Sõnavabadus

Vasakäärmuslus Rootsis peab võitlust, mida nimetatakse nende endi poolt "sõnavabaduse kaitsmiseks". Folket i Bild/Kulturfront on siin esirindal olles tulnud toime ühe spiooniprotsessiga, sest ajakirja žurnalistid spioneerisid riigi vastuluure ja nüüd on vastutav väljaandja omakorda kohtupingis, kuna ta on Jan Myrdalli võimaldanud süüdistada riigikohuset erapoolkuses ja õiguse väänamises eelmise protsessi nn. "kangelaste" vastu.

Kogu see võitlus meenutab Don Kihhoti võitlust tulevuskitega, kuna üldiselt on teada, et kõigi demokraatiate hulgas on sõnavabadus üks suurimad Rootsis ja isegi vasakäärmusluse poolt suureks puhutud kampaania on resulteerunud suhteliste järeleandmistest ja pehmetes otsustes, mis siiski ei ole suutnud süüdlasi rahuldada. Nemat on nõudnud õigeksmõistmist ja rehabiliteerimist, sest muidu ei olevat siin maal õiget sõnavabadust.

Muidugi, kui teha väike mõtteeksperiment ja kogu asi ümberpöörult viia mõnda kommunistlikku riiki, siis oleks teada, mis sellelaadilise sõnavabaduse kasutajaid ootab: mahajätkmine reeturina või aastakümned vangilaagris. Sest vasakäärmusluse väimisel kodumaal ei eksisteeri paraku mingit humanisust, mingit arusaamist õigusest ja mingit sõnavabadust. Sellegipoolest on just vasakäärmuslased, kes läänemängivad "sõnavabaduse kaitsjate" üllast rolli. Eesmärgiga muuta sõnavabaduse maksimaalse kuritarvitamisega demokraatiad otse kaitsetuks nii sise- kui väliskaitse aladel.

Samal ajal kui siin vabal maal võideldakse sõnavabaduse äärmusliku vabaduse eest, tuletas Aleksander Solženitsõn, lõpuks ometi pärast nelja-aastast ootamist, läände pääsuna. Nobeli auhinna tagantjärele vastu võttes olukorda sõnavabaduse alal tema kodumaal Venemaal. Venemaal, kus taga hüsatatakse vaba mõtlemist, vaba sõna kirjutamist ja lugemist. Nobeli auhind andis temale jõudu vastu seista repressioonidele, tagakiusamisele kõige tootumate farmasid, kus ainult rahvusvaheline oreol suutis ära hoida füüsilise vägivalda tarvitamist.

KGB-retseptide kohaselt. Kirjanik ei saanud omal maal ühtki rida avaldada ja kui see toimus välismaal, siis tehti seadus, mis muutis käsikirjade väljasaatmise kuriteoks.

Ja miks pidi rezhim nii mures olema Solženitsõni pärast? Sellepärast, et ta kirjeldas ebamugavat tõe. Tõde toorest terroristi nii veneaste kui ka teiste Nõukogude haardes olevate rahvuste vastu, terrorist, mille kommunism Stalin juhtimisel üles ehitas ja ilma milleta ei saa läbi ka tema järelelüljad, sest vasakäärmuslik ühiskond ei saa oma loomult kunagi olla vaba ühiskond, kujukutu siis teooria nii meeldivad tulevikupilete kui tahes. Selles ühiskonnas kujuneb see, kes tõtt ütleb ja opositsiooni asub otsemal roimarkis, keda jälitatakse kaelakohtulike abinõudega.

Ei ole seepärast imestada, kui selle aasta Nobeli pidustustid jäid eemale kommunistlikud Moskva sfääri kuuluvad riigid N. Luidust Kuubani välja. Neil oli teada, et seekord puudutatakse aktusel ka sõnavabaduse armetut olukorda raudesriide taga. Mis ka toimus, sest nii Rootsi Akadeemia sekretär Gierow kui ka Solženitsõn ise ei saanud mööda selle põgusast puudutamisest: laureaat rõhutas, et ta läänest kõige enam naudib võimalust takistamatult väljendada oma mõtteid. Ja õnneks ei suutnud ka demonstratiivne eemalejäämine seda takistada.

Mõnel pool oli algatatud isegi demonstratsioone paljukannatanud kirjaniku vastu, keda süüdistati "kapitalismi teenistuses seismises" (süütegu seisab ju tõe väljütlemises selle kohta, mis kommunistlikus ühiskonnas tegelikult on sündinud ja sündib). Solženitsõn oma tagasihoidlikus sõnavõtus pareeris elegantset:

"Meie teame kõik, et kunstnike töö ei mahu armetule poliitilisele pinnale. Rootsi Akadeemiat on süüdistatud poliitiliste huvide soodustamises selle auhinna. Seda karjavad aga need kähedad kōrid, kel üldse midagi huvisid ei olegi."

Jah, needsarnad kōrid, mis karjavad sõnavabaduse järele ühel pool, karjavad teiselt poolt ka sõnavabaduse vastu, tembeldades seda poliitlikuks. Elame kontroversiaalses maailmas ja ajas.

KLA

Laidoneri lesk haige

NEW YORK (EPL) — Vaba Venemaa kaunist mööda on kindral Laidoneri lesk, kes hiljuti sai haigeks. Haapsalus, haigestunud ja paigutatud haiglas.

Pärast Venemaalt tagasi jõudmist on ta elanud oma kunagise teenija juures, kes elab Haapsalus.

Torontos, Kanadas, suri 28. novembril Klara Viltre, sünd. 4. aprillil 1888 Haapsalus.

Rakveres suri 26. novembril Ida Rosalie Lelpalu, n-na Rink, sünd. 23. aprillil 1880 Porkuni vallas Viirumaa.

Chicagos suri 15. novembril Juhan Vasar, sünd. 26. okt. 1917 Põltsamaal.

Kooli jõulupidu Göteborgis

Göteborgi Eesti Algkooli jõulupidu, mis toimus käesoleva nädala laupäeval, s.o. 21. detsembril, Gamlasteadi Medborgarhus'is, on

kaastegev ka selline villespillidekoor, nagu nähtub juuresolevalt (o. Kopleri) fotolt.

Peo kavas on rohkesti sõnalisi ja muusikalisi ettekandeid. Lisaks

veel kaks lühinäidendit. Kogu õpilaskond on tegevuses. Palvuse peab jutustaja Abel Milder. Jõuluvana, Loteril, Elnelaud. Pidul algab täpselt kell 17.

Koitjärve üritusi 15. tegevusaastal

Üks varasemaid pilte Koitjärve töömadr. Tallinna lipkonna sõprade seltsi poolt annab Villem Randmaa 10 000 krooni lipkonnale jalgpallivõidu ehitamiseks. Vasakult Elmar Ojasle, Aksel Ojasoo, Villem Randmaa ja Aino Mikk. (Foto aastast 1971 — Kopleri)

GÖTEBORG (EPL) — Koitjärve Sihtasutuse juhatus otsustas oma asjadel koosolekul, mida juhatas uus esimees Aksel Ojasoo, korraldada Koitjärve Tõiskogu traditsioonilise aasta-kokkutuleku plaupäeval, 8. veebruaril 1975 Gamlasteadi Medborgarhus'is. Koosolek, kus sihtasutuse esimees annab ülevaate sihtasutuse liikmelle eelmise aasta tegevusest ja majandusest ning eelseisva aasta tööavastest, algab kell 18, kuna pidulauludest istumine algab kell 19.

Kokkutuleku peakorraldajaks on Aksel Ojasoo, kellel saab lähemalt informatsiooni (tel. 48 35 06) ja ka lauda tellida supeks, mille hinnaks on Kr. 26.—. Tõiskogu peo kava tähtsime eest hoolitsevad Tallinna Lipkonna noored. Peo raamidesse kuulub ka loteri ja tants.

Koitjärve Suvepidu, millega tähistatakse ühtlasi Koitjärve 15. aastapäeva, toimub laupäeval, 7. juunil. Piduloomkonna esimeheks valiti Jüri Hansen. Suvepeo kavas on ette nähtud pallimängud, vabaõhuaktus kõne ja muusikaliste

jaehitamist. Nende nimesid rahutakse sellekohasesse granitiitahvliisse.

Suvepeo seoses toimub ka tombola ja lõkkeõhtu, muretsetakse suvepeo positempel, lastakse müügile värvitruukis Koitjärve postkaardid, antakse välja Tallinna Lipkonna häälekandja "Tallinna Teataja" erinumber jne. Samuti teostatakse aegsasti suvepeo elle paljudes muud ehitus- ja korraldustööde selleks, et Koitjärve vabaõhuala muutuks senisest veelgi väljajähtumaks ning hubasemaks. Teatavasti on teoksil nn. majandushoone ehitamine. Kuna Koitjärve Sihtasutuse majandus on mõnel määral pärandi kaudu tugevnenud, siis on ka väljajähtude majandushoone kiiremaks püstitamiseks.

On üsna tõenäolik, et seoses skautliku suurlaagriga Metsakodus omistatakse suurt tähelepanu ka Koitjärvele. Sellest olenevalt on Tallinna Lipkonna Sõprade Selts võtnud enda tehtavaks, et Koitjärve kovnik oleks suvel iga laupäeva ja pühapäeva ja vajaduse korral ka lõppepäeval avatud. Tähetakse ka hoolitseda selle eest, et vihasum oleks Koitjärve-külalastele alati kasutatav. Tallinna Lipkonnalt on Koitjärve tutvustamiseks koostatud mitmeid rootsi- ja ingliskeelne broshüür, mis sisaldab ka eestikeelse teksti. (EPL/MR).

Himms

Heino Susi

ÜLE LAHE

Hind kr. 34:— köites
Hind kr. 26:— brosh.

Eesti Kirjanike Koostöötiiv

Kasutage "Eesti Rootsis" soodsat ettevalmistamise võimalust. Noudke kinkekaarte!

ESTI KIRJANIKE Fack, 220 03 Lund
KOOPERATIIV P-giro 43 37 71-3

JÕULUPÜHADEKS SAADAVAL:

verivorstid, saunasuitsu sink, silmud, hapukoor, halvaa ja muud pühade kaupad.

Suures valikus kõrgeväärtuslikud soome vorstid.

Garanteerime täiesti värske kauba!

R. RAAG

Hötorghallen, tel. 20 56 98

EESTI PÄEVALEHT

Eestiske Dagblad
Peatoimetaja Jüri Aas
Vastutav toimetaja
(ansv. utg.)
Arvi Mõre

Toimetaja ja kirjastaja
EESTI MAJAS Stockholm
Wallingatan 22, 1 tr
Postiaadress: Box 667
101 28 Stockholm
Telefon 21 54 44

Toimetaja Eestikeelne Jüri Aas
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 126
651 02 Esikatu, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-6
Kuulutussuure postgiri 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Forlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 187:—
Termin (4 kuud) ... kr. 68:—
Kuu kr. 18:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FORLAGS AB

Trükkija: Eestikeelne Kirjuts
Tryckeri AB Esikatu 1974

Mida süda suureks peab

Ilona Laaman: Süda vaatab kii-kriga. Teine kogu luuletusi. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1974.

Ilona Laamani luuletused on nagu väikesed tähendamissõnad ja võrdpildid. Sellele, mida süda suureks peab, on ta andnud konkreetse kuju, vahel rõhutatult tarbekeele ja argipäevakuuse, enamasti aga poeetilise ja hapra nagu klaasmenazherli Tennessee Williamsi draamas. Lootus on nagu väese mehe talleke, keda mees kaitses oma elu hinnaga. Igatsusele ehitame oma lossi, mille torniastest see meie surmasilmapilgul pääsukesena lendu tõuseb. Kõike meile kallist tuleb hooliga varjata, et keegi meilt seda ära ei varastaks. Nii varjab luuletaja geriljajahi kavalsusega "oma ainsusindut", oma illusiooni, et elul on mõte. Nii tahame kõik säilitada illusiooni, kuigi neid fakte põhjal püütakse hävitada. Ilona Laamani luule üheks põhimotiiviks on see hoiak, mille Betty Alver sõnastas nõnda: "— — — aga kindlalt hoides pilki nagu sõdur haldjariiki / kaitsel". See on valiksel jutustav, kuid siemisel pingeline ja heroiline luule.

Armastusluuletused selles kogus on nagu märg erivärviliste klaasikildudega, mida seatakse üha uue mustriga mosaikiks. On nii palju viise üht tunnet tunda, seda väljendada ja sellele vastata.

Oh paitus
ilagi kivi poolt unustet
Kummal on pikem mälu?
Kivil paitusest
paitusel kivist?
Oh kivi
millal unustab sind paitus?
Su külmust
su raskust
ja kuidas sa soojenesid

Nii mäletan mina sind
Selles sarjas on ka vapustav
luuletus "Abort".

Motiivid ongi liigitatud sarjades. Sarjas "Sõnajalaloemaa" otsib Jaan Maata jalgalet al rebitud kodupinda, hõljub õhus mööda jõuludest ja kevadest,

kuni leiab igatsetud pinna ühe kaasmaalase naeratuses. Kodumaa on mehele nagu salajane armuke, kes täidab ta südame tulise löömaga ja ajab sealt kõik võõrad välja. Isade maa puudutab meid nagu kerge tuul üle mere.

Seal on üks pisar
kes selle nuttis?
Seal on üks järv
kes selle nuttis?
Me käime kõik ja vaikime

ILONA LAAMAN

Nagu armastuslauludes, nii ka isamaalauludes on Laaman andnud vanadele motiividele värske ja veenmisjõu.

Sarjas "Kes sa oled taevast" selgitab luuletaja oma vahekorda Jumalaga. "Mu lendav palve-vaip / on alati seeläbi maandumud." Kannatuste karikas ei lähe mööda, nii kuidas paluksidki, ainult harjumus kannatada leevendab valu.

Seal kus rohu juured
isekeskis sosistavad
seal on mu kõrv
Seal kus kivid
raskemeelselt vaikivad
seal on mu mõtted
Seal kus valmuhaige
astub
oma circulus vitiosust
seal juurdleb mu silm

Su jala jälge, Issand,
Tellusel ma pole näinud.

Sari "Rahva sõbrad ja vaenlased" sisaldab ühiskondlikku ja poliitilist luulet. Meid tehakse oimetuks reklaamiga, arvamus- tege, vaadete, ahvardustega, süüdistustega. Üks vang lohutab end sellega, et sureb suure asja eest. Teine vang ei toa, mille eest ta peab surema. Rikas peidab end maa alla oma paksu ja hea supiga, et näljased seda vedelaks ei saaks nutta.

Sari "C'est la vie" vaatleb inimese elu ja surma paratamatust, "loodusseadusi". Inimene ehitab oma elu igatsusele, lootusele, illusioonidele, on elamise ja selle asjade küljes kõvasti kinni. saab vihaseks, kui kaardimoor talle surma ennustab.

Ilona Laaman on väga omapärane ja huvitav luuletaja. ei saa teda kellegagi meie omadest võrrelda. Mõnevõrra vahest Arno Vihaletammaga.

Vabavärsi mooditulekuga peaks luuletamine olema kergemaks läinud. Pole enam muret luulevormi peatumustega — värsimõdu ja rütmidega. Aga vabavärsi peaks järgima reeglit, et lauset, ühtekuiulvat sõnaruhma või rütmilühiitki ei tohi lõhkuda uude ritta viimise. Ilona Laaman teeb seda tihti, ja mitte tema üks. Millesse ridu lõid üksteise alla apalgutuda? Need võiks anda proosa kujul, proosaluuletustena, nagu tegi neiteks Baudelaire. Aga muldugi näeb värsivorm huvitavam välja, on ka lugejale kergem vastu võtta.

Korrektuuris märkamata jäänud keelevigu: soenesid, vahest (pro vahel, tähenduses mõnikord), mitte tundmisega (pro mittetundmisega), mõtetsusele, harimata (pro harimatu), 23 aastaseks, türkoosi, ülesse.

HELMİ ELLER

KODUMAA KUNI HIINA MÜÜRI?

Imelikke asju juhtub maailmas. Või lähemalt öeldes meie kodumaal. Või veelgi täpsemalt: ajalehes "Kodumaa", kus viimasel ajal on ilmunud selliseid "huvitavaid" artikleid nagu "Noukogude Turkmeenia 50 a.", "Noukogude Uzbekistan 50 a." jmt.

Kuigi ajalehe nimi on muutumata ja tema "Peas" liitub endiselt salmike Kalevite kangest rahvast, on sisus pilt hakanud muutuma. Paari kuu eest oli esiküljel ühe vene luuletaja värsse, lehe sees sõnum mingist Minski allmaaraudteest jne. Ja nüüd siis korraga suured artikliloomakad Kesk-Aasia osariikidest. Kui areng jätkub samas suunas, siis ju, nagu iga praeguse Vene riigi ajaloo ja geograafia tundja võib ette näha, varsti ollakse väljas Hinna müüri ääres.

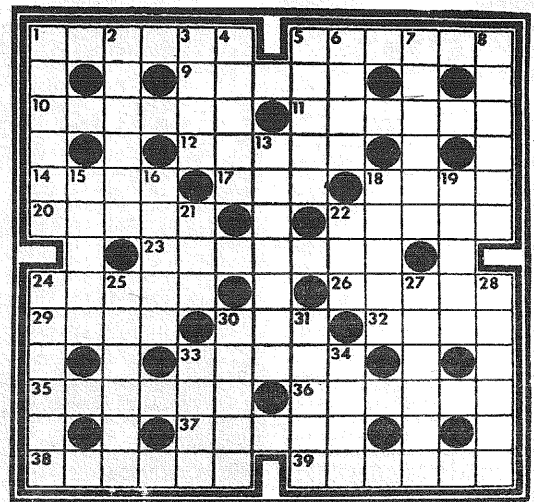
Suures liidus küll paljud asju sünnivad juhusel läbi ja võib-olla nüüdki "Kodumaa" toimetust vaid mõtlema, kuidas võidab lehte sisse Moskvas tulnud propaganda-terjali. Kuid eks küsimuses võib olla ka päris shiteidlik salakavade: ku nende kodumaa on see suur ja lai...

Kus on Kalevite rahva kodumaa, kas Läänemere ääres või Kesk-Aasias? Vast ehk härrased "Kodumaa" toimetuses on nii lühed ja avaldavad selge deklaratsiooni selle kohta. Ja seda otsekohe, väli-seestlased ootavad.

VÄLISEESTLANE

Montreals suri 14. novembril
Hans Oder, sünd. 30. augustil 1913
Petriss.

Toronto suri 14. novembril
Thekla Hemok, sünd. 7. juulil 1887
Viljandis.

Ristsõna 33

Paremale: 1 enne-jõulune aeg 5 lius 9 kallid 10 näotu 11 rõvloom 12 kitsarööpmeline raudteerong 14 luitaim 17 saks. artikkel 18 elu mahl (om.käane) 20 mitme metalli segu 22 kasul, vaheka-smil 23 putukas 24 Eesti poliitik 26 abielupool 29 mõista 30 sõber (ingl.k.) 32 sadamallinn Saksa-maal 33 Prantsuse revolutsiooni tegelane 35 grammatikaalne mõiste 36 mitte halvema 37 mitter-mitterahulolemine 38 aitan 39 koera.

alla: 1 linn Prantsusmaal 2 loogiristi 3 Hitleri pooldaja 4 us-tavad 5 mitme Rootsi linna ees-silp 6 tõstukite tõostus 7 kõrval-maja elanik 8 Vana-Idamaa kaaluühik ja münt 13 haiglaabi-line 15 raamatut kirjutaja 16 kunstnataatode tuntud autor Tallinnas 18 on üks kätest 19 meeleolulaulja Eestis 21 Maria (lüh.) 22 tuntud flöödipuhaja 24 kanal, mis lahutab kaht ilmajagu 25 tantsiti Teise Maailmasõja ajal 27 astelpõõsas 28 teatud koolkon-na esindaja Vana—Kreekas 30

puhkivil-31 lapergune 33 toitaine 34 peakate.

Lahendus 32:

Paremale: 1 paraad 5 eo ipso 9 lüü 10 hai 11 aate 12 Aksil 14 tanta 15 ootan 18 ennima 20 topski 21 raa 22 Annik 24 itk 25 nui 26 air 29 karva 31 uut 34 Soodom 36 aluste 38 utas 39 Anita 40 tamm 42 atan 43 moe 44 aur 45 solist 46 Stalin

Alla: 1 panter 2 alati 3 aitam 4 die 5 eha 6 oakook 7 isop 8 oman-ik 11 Anna 13 itil 15 ANA 17 akt 19 Annam 20 tiiva 23 nur 26 asutus 27 lou 28 roft 29 kosmos 30 alaut 31 usin 32 utt 33 teatan 35 daami 37 unara 41 Met 42 aas.

Leinateated

Opladenis Saksamaal suri 22. oktoobril Asta Hoofteld, n-na Salme, sünd. 19. mail 1911 Tallinnas.

Krefeldis Saksamaal suri 6. oktoobril Bruno Carlihoff, sünd. 2. juunil 1891 Tallinnas.

Kulmbachis Saksamaal suri 5. oktoobril Alma Ainson, n-na Krasting, sünd. 9. märtsil 1878.

Pühadeks soovitame:

... EPL Arne Viisimaa, Võlvaid viise Viisimaalt.
... EPL 306 Benno Hansen ja Paul Pinna, Tähti Estonia teatrist.
Kaks esimest plaati seeriast EESTI HELIVARAMU ä kr. 30:—

- ... LP 3407 Naen Põld laulab jõululaul. Kr. 30:—
- ... LP 3416 Jõululaulud Helmi Berlemit. Kr. 30:—
- ... EP 707 Stockholmil Eesti Meeskoor ja Helvi Klement (45) Kr. Püha õõ, Oh sa õnnistav, Ma tulen taevast ülevalt, Aasta kaunemal tunnil. Kr. 12:—
- ... EKP 1312 Stockholmil EELK segakoor. Tasa, tasa jõulukellad. Püha õõ, Jõuluaõõ täis saladust õõ, Üks raosike on tõusnud. Kr. 12:—
- ... EKP Kõbi Lorelei. Neli rahvaviisi minu kodumaalt. Kr. 12:—
- ... Eesti heliplaatide nimekiri.
- ... Aarand Roos, Esto Atlantis, novelle. Kr. 49:50.
- ... Koguteos, Eesti riik ja rahvas Teises Maailmasõjas. I—X, köites Kr. 325:—
- ... Eesti saatusaastad I—VI, köites. Kr. 200:—
- ... H. Pastak, Tõli, tervise varda. Kr. 20:—
- ... G. Hansson, Aiapidaja käsiraamat. Kr. 20:—
- ... J. Valgma j. Eesti keele grammatika. Kr. 15:—
- ... F. J. Wiedemann, Eesti-Saksa sõnaraamat, faksimiltrükk aastast 1893. Kr. 60:—
- ... A. Traksmaa, Eesti Vabadussõda. Kr. 30:—
- ... Oskar Luts, Kevade. Kr. 10:—
- ... Oskar Luts, Suvi. Kr. 10:—
- ... Ed. Viide, Mahtora sõda. Kr. 10:—
- ... Rich. Janno, Vutimehed, Kassibaba poisid. Kr. 10:—
- ... A. Männiste j. Suusatamine. Minevikust tänapäevani. Kr. 20:—

VÄLISEESTI

Box 2171, 103 14 Stockholm

Lilla Nygatan 8

Avatud ärip. 10—18, laup. 10—15

Soodustus EPL tellimisel konto-omanikele LHÜ-s

EESTI LAENU-hoiu ühise juhatuse otsusel on liikmeil võimalik tellida Eesti Päevalehte j.t. eesti ajalehti 20-kroonise soodustusega.

Soodustust võivad saada kõik eesti hoiukontode omanikud, kelle hoiukontos 31. dets. 1974 a. oli vähemalt 1.500 krooni. Igal leibkonnal on kasutada ühe eesti ajalehe tellimise soodustusega. Ajaleht tuleb tellida tavalises korras ja tellimise viisil (või selle fototastkoopia) saata hiljemalt 31. jaanuariks 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (mitte pöörduda Stockholmis Sparbanki poole!). ELHÜ kannab hiljem kr. 20:— vastavasse hoiukontosse ja saadab postiga sellekohase teendi.

Saata hiljemalt 31. jaan. 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele
Box 16318, 103 26 Stockholm 18

Kontoomaniku nimi.....

Hoiukonto nr.....

Sunniaasta.....

Elukoht.....

Posti nr. ja koht.....

Lisa: Eesti Päevalehe tellimise kvitung.

Eestlasi PEN kongressile

Ülemaailmse kirjanike liidu, PEN-klubide järjekordsele, arvult 30. rahvusvahelisele kongressile Iisraelis lendavad Eesti kirjanike ametlike esindajatenä kirjanikud Aasta Willmann ja Aleksis Rannit. Kongress toimub 14.-23. detsembril tel Avivis ja Jeruusalemmas. Nii A. Willmann kui ka A. Rannit võtavad osa kirjanike organisatsiooni rahvusvahelise eksekutiivi kinnistest koosolekuteist.

Aleksis Rannit esineb kongressil täiskogu ees loenguga "20. sajandi eesti luuletaja-märter". Teatavasti suri Heiti Taimik ühes Nõuk. Vene koonduslaagris Obi jõe piirkonnas 1945. a. okupeeritud Eesti nõukogude väljaannetes on tema surmadaatumitena märgitud kaks aastat, 1946 ja 1947.

Kongressil tuleb üle rahvusvahelise sekretäri valimine kadunud Eesti sõbra David Cartieri asemele.

Peamised kandidaadid on inglise kirjanik Peter Elstob ja prantsuse kirjanik Jean de Beer, kes oma kirjanikurooli kõrval on teemendavab rikan ja prantsuse kommunisliku partei liige.

Uue peasekretäri isikul on küllalt oluline osa ka selles, kas N. Venel ja tema kommunistlikel vasallriikidel õnnestub või mitte Eesti ja Läti PEN-klubisid rahvusvahelise liidu liikmeskonnast kõrvaldada.

Enno Loogna on nimetatud osakonna-artistiks Nacka sisehaiguste haiglas.

Meedi Vainu toimus Molkomi Fritidsgårdi ruumides moosaiikmaale näitus. Kunstniku alaline elukoht on Molkomis.

Uusloomingu õhtult. Eesti raamatuväljapanekute ümber, millisele olid korraldanud Eesti Kultuuri Koondis, koondisse peasekretär Elmar Pettai (vasakul), kirjanikud Keete Ainveer, tenor Raimond Raidve, kirjanikud Karin Saarsen, Helga Nõu, Enn Nõu ja Paul Laan ning EKK esimees Leonoid Laid (EPL-foto LEPPER)

Uusloomingut Eesti Majas

Stockholmi Eesti Majas toimus möödunud laupäeval, 7. detsembril Eesti Kultuuri Koondis korraldusel mitmekesise kavaga "Uusloominguõhtu". Selle avas Kultuuri Koondis esimees Leonoid Laid, tervitades rohkest arvul kohale ilmunud kuulajaid ja meenutades oma sõnavõttu eelmisel kirjandusõhtul, mis käsitles kultuuriolust ja selle defineerimist. Talle näis et probleemi vastu tunkas suurt huvi ja lubas kaalumisele võtta korraldada eriline valdusõhtu kultuuriküsimuste lähe-

maks ja mitmekülgsemaks penetreerimiseks.

Esinejate ettekanded avas Karin Saarsen, pöörates avalikkuse poole hoopis uue tahu oma talendi rikkalikust mitmekülgisusest. Luuletajana ja novellistina on ta tähelepanu äratanud peamiselt naiselike tundeühilase armastusluule intimsusega, sedapuhku esitas ta aga avaliku arvamuse poole pöörduvat poliitilist protestilõulet. Ja kuulajale oli suureks üllatuseks, et oma esimesed luuletused selles žaanis on ja kirja pannud juba ligemale kakskümmend aastat tagasi. Esitatud neljast käsitlusest kaks - "Potsdami konverents" ja "Süüdistus" - sündmusid kui läänellitlaste lautava stalinistliku nõukogude imperialismi meelevalda alla andsid pilirahvat. Samuti kui päevakorral oli sõjastõudlaste protsess.

Järgnevalt esitas Keete Ainveer katke oma senilõumata romaanist "Soolasammast". Temalt on paguluses seni ilmunud neli romaani, mis käsitlevad taluolu murranguid kodumaal ja perekondlike konflikte pagulasühiskonna taustal. Ka ta uus romaan puudutab armastusprobleeme ühes pagulasperekorras Rootsis viiekümneandatel aastatel ja Keete Ainveer luges meile näitena kaks kirja sellest romaanist - avapeatükist ja lõpu poolest. On küsitav, kas autori valik oli tehtud õnneliku käega. Privaat-kirjadena rõõmus taksid need oma viimistletud sõnastuse ja stiiliga nende saajat, kuid kuulajates neid kirju kirjandusliku loomingu paladana, ei haaranud need oma staatilise sõnarohkusega meid kaasa elama ega äratanud huvi romaani teema vastu tervikuna. Ja seda peaks üks tutvustav katke ometi tegema.

Helikunsti pakkus sellel uusloominguõhtul Raimund Raidve (tenor), kellelt kava nägi ette kaheksa laulu kolmelt heliloojalt. Raimund Raidve näib olevat valutanud suur ja siras laulurõõm - kõik kaheksa laulu on ta ette valmistanud viimastel kuudel ja esitas need nüüd esmakordselt avalikkusele. Vanameister Artur Kapp'i heliloomingust laulis ta "Ärge võtke", "Pillvele" ja "Mets kohas", Eduard Tubinalt kolm laulu Kari Ristikivi sõnadele: "Mis on mõisa metsa taga", "Mängivad pillid, kuu on vees" ja "Imelised pihmed, hallid" ning Evald Aavalt "Pää kummardan su ees, mu sul"

ja "Merilind". Raimund Raidve teatavasti kuulub Eumungliku Ooperi koori, olles seega heas lauluvormis. Esitatud laulud kõlalsid hoogsalt ja jõuliselt, puhuti tundus Eesti Maja saal väiksena ta hääle võitumisele. Eriti sobivana ta häälele kõlalsid Evald Aava laulud: Nagu öeldud, tulid laulud sel õhtul esmakordselt esitamiselle, mis võimaldab oli põhjuseks, et viimistletud laulutehnilise külje kõrval ettekande meeleoluline külg ja autorite helikeele varjundid ei leidnud alati vajalikku rõhutamist. Tähelepanelik klaverisaade Hilma Nerp-Mossinilt.

Teretulnud külalisteks Stockholmi kirjandusõhtule on alati olnud Uppsalas elutsevat kirjanikepaar Helga Nõu ja Enn Nõu. Külakostina on neil paunas ikka midagi värskelõmmist, sageli heatujuliselt viguriväitlikku ja ootamatut. Sedapuhku luges Helga Nõu meile ette oma novelet "Kapsapea", mille esitamist ta ahustas teaterliku improvisatsiooniga. Lavale ilmus autor, käes Konsumi plastkott, millest ta välja võttis ehtsa kapsapea ja jutustas siis meile, kuidas tema selie kapsapea omanikuks sai ja milliseid ootamatuid elamusi ja seiklusi see kapsapea ühe päeva jooksul tema peremehelikkudes toimetamistes ja talitamisest kaasa tõi. Väike värv: ja meeleolurikas olustikupilt.

Perekonna meespoolelt Enn Nõult kuulsime katke poolelõlevast romaanist, mis pole saanud veel nime. Tegevuspaik ja romaanikangelased on uued meil kirjanduses: tegevus algab esimese maailmasõja-aastail Orski linnas

Lõuna-Uraalis ning teglased on eesti ja vene rahvusest. Kuna autor oma nooruse ja pärlolu tõttu ei ole saanud isiklikult kaasa elada aja ja paiga tingimustega, peab ta loomingu baasiruma stuudiumil ja fantaasial. Äratas tähelepanu Enn Nõu suutmine vene nimesid ja sõnu hääldada õige aksentide ja meloodiaga.

Uusloominguõhtu ettekanded lõpetas Paul Laan, esitades peegeldusi oma tähelepanekuteist ja mõtisklustest ümbritseva elu avaldusi ja inimesi vaadeldes. Paul Laan on teadaolevalt alnuke, kes paguluses oma huvi on koonandanud aforismide raske kunsti viljelemisele. Mäletan, et ta on oma loomingu kord varem avalikult esitanud, jättes hea mulje. Ja ka seekordne esinemine jättis mulje, et Paul Laanel on suutmisel eluavalduis jälgida ja teravmeelselt kommenteerida, neid analüüsida ja sünteesi luua. Jätkugu tal huvi seda eluliselt huvitavat žhaanrit edasi viljelada! Ja arenegu sõnastus kontsentreerituse ja lapidaarsuse suunas.

Autori lahel loal toome ühe Paul Laane mõtteerastest in extenso: "Inimesed on imelikud. Jälgides paljude sagedasti kriitiliselt väljendusi oma kaasainimeste kohta, jääb mulje, nagu oleks suurem osa meist kõigist natuke naljakad. Võiks püüda väga erakordseks sündmuseks, kui meile leiaksime kedagi, kes ühestki küljest poleks natuke omapärane, st, paljude arvates - naljakas. Ta oleks ikkagi naljakas juba aianuiksi selle poolest, et ta pole naljakas."

ED. REINING

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISCHE DAGBLADET

Külg Arbetarens:

"EPL kohtlemine on SKANDAALNE diskrimineerimine"

VALIMISTE LÕPLIK TULEMUS

Idla ja Kudu Soomes

Punane valis vabaduse

Valimistulemust selgitamas

Tehke oma sugulastele ja sõpradele kel veel puudub eesti ajaleht

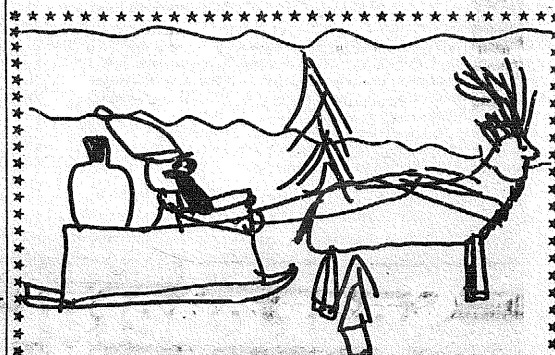
KINGITUS

tiheda kontakti näol eestlusega mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehele saab talituselt: Box 667, 101 29. Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46

Jõuluvana ootel

Enam pole palju päevi järgi jõulude, mida me kõik, kuid eriti lapsed pikisilmi ootavad. Väike Aime (7a) on veendunud, et jõuluvana saabub kohale Lapimaalt, põhjapödra taha rakendatud saanis ja suure kingituste-kotiga.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

(Klipp ut annonsen och sätt upp den)

Energisparkommittén informeerib

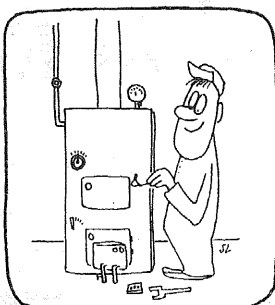
8 lihtsat moodust säästa energiat majapidamises

Meie kõikide huvides on, et me tulevikus õpime energiat majandama. Peale selle on säästmine palju lihtsam kui paljud seda arvavad. Allpool 8 lihtsat moodust, kuidas majapidamistes saab säästa energiat.

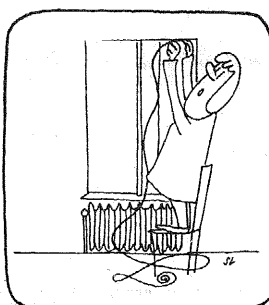
Dushh

vanni asemel

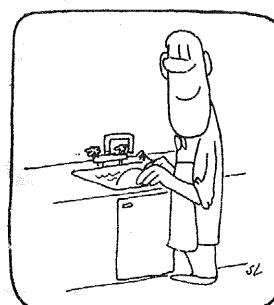
Trimmi

õllahju — see võib vähendada õlitarvet 10 protsendiga

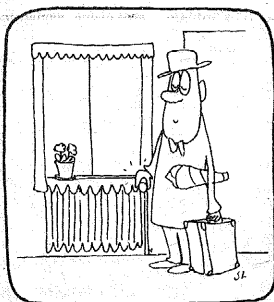
Tihenda

ebatihedaid aknaid-uksi

Pese-loputa

valamus, mitte jooksva veega

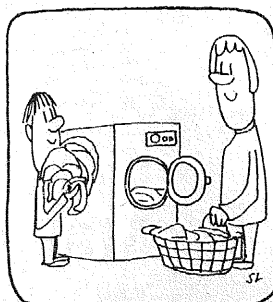
Madalda

ära sõites kodust temperatuuri

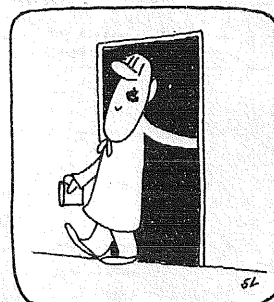
Sulata

tiheimini külmutuskappi ja külmutit

Täida

pesu- ja nõudepesu masin täielikult enne tarvitamist

Kustuta

valgustus tühjades tubades

Rootsi energiatarbimine on 75% baseeritud õlile. Tugevalt kõrgendatud õlihinnad tähendavad seda, et majanduslik surve on tugev nii sulle kui ka ühiskonnale. Muutmatu õli sissevedu tähendab suuremaid väljaminekuid umbes 8 miljardi krooni ulatuses kui võrrelda hinnaseisundit enne õlikriisi. Kui arvesse võtta kaubavahetuse tasakaalu ja tarbijate huve, on põhjust õlissevedu tagasi hoida. Talvine energia-säästu kampaania hõlmab igasugust

energia tarvitamist — soojust, ventilatsiooni, valgustust, transpordid, elektriaparaadid ja energiat nõudvad masinad. See on suunatud majapidamistele, majanduselule ja avalikule sektorile. Me kõik peame kaasa aitama, et leida efektiivseid energia säästmise mooduseid ilma et selle all kannataks meie töö-, korteri- ja liiklusemiljö. Head säästutulemused olenevad sinu enda vabatahtlikust ja vastutustunnetuslikust kaasabist.

Energisparkommittén

Spar energi det tjänar du på!

Baltisaksa aastaraamat 1975

Käesoleva aastaraamatu (22-ne Saksamaal väljaantud köide) peasisuks on terve rea tegelaste elulugu, mõne väikeelulise ülevaade ja mitmesuguseid ümberarvamisi ja põgusaid mõtteid sõja lõpus 30 aasta eest. Nende tööde kõrval väärivad tähelepanu dr. Arved von Taube esitatud baltisaksa kultuuripärandist, mille tuntud ajaloolane Günter Lüning baltisaksa kultuurikeskuse avamise puhul septembris 1973. Kahtlemata on huvitavad ka artiklid, mis käsitlevad Riia, eeskätt Läti pealinna kungast ühtsevat teatrit.

Meie tähelepanu on loomulikult pööratud president Konstantin Päts eluloolistele andmetele, milleid käsitleb von Taube (Konstantin Päts und die Deutschlandten).

Nagu juba pealkiri näitab, ei pöödu autor Pätsi elulugu täies ulatuses, vaid ainult seda osa, mis on seoses tema koostööga sakslastega. Muide, kellelgi pole ilmselt võimalik Pätsi biograafiat täielikult käsitleda, kuna presidenti viimased aastad N. Liidu, kuhu teda 1940 deporteeriti pole valgustamist leidnud.

Uhe Euroopa riigipea viimased aastad, surm ja koguni surma aasta on kaetud uudisliikuga, kuna N. Liidu pool ei ole kombeks avaldada "ebameeldivaid asju".

Vabahärra von Taube, ise suur Pätsi austaja, kirjeldab elavalt presidenti kui poliitiku läbirääkimisi baltisakslaste esindajatega veel tsaari valitsuse päevil. Siis nii eestlastel kui sakslastel oli maa valitsuse reformeerimine ja eestlaste osavõtt halduslikust osast, kust nad peaaegu täielikult olid välja lüüatud.

Kuid Päts ja ka arukamad sakslased nägid ette mis võib juhtuda kui muudatused ei saavutata. Juba tsar Nikolai päevil oli selge, et venelaste siht oli ainuvalitsusena neile võõral maal. Siis saavutamiseks oli kavas eestlaste ja sakslaste üksteise vastu üles ässitamine (samad plaanid kehiti- sid muudugi ka Läti suhtes).

Kuna leidis küllalt tegelasi rahvusgruppide hulgas, kes olid igasuguste kompromisside vastu, siis

tuli läbirääkimisi pidada salajas. Nii ei teadnud ka omad inimesed kas ja kuidas asjad arenevad. Esimese maailmasõja pää vii jäti küll kokkuleppele, et siis oli juba hilja. Ettepanekuid pandi venelaste poolt kalevi alla kuhu nad jäid kuni revolutsiooni puhkemiseni.

Kahjuks ei toonud sõjajärgne parumusi, hoopis vastupidist. Mõnede saksa ringkondade lühinägelikkuse tõttu süvenesid vastuhoid eestlaste ja sakslaste vahel. Viimased lootsid mingisuguse hertsorgiirigi loomist Preisi ülemvõim all ega tunnustanud Eesti Vabariigi väljakuulutamist iseseisva riigina.

Von Taube kriipsutab alla, et Konstantin Päts, kelle sakslased kohe pärast Eesti okupeerimist vahistasid, oli vaba kätemaksumihumust. Kui Eesti oli vaba ja sakslased lahkunud Eesti pinnalt, andis ta baltisakslastele loa moodustada oma erivõim, mille ülesandeks oli koos eestlastega võidelda sissetungivate enamlaste vastu.

Maareformi teostamisel asutas kogus kuulus Päts kõige mõdukamate eestlaste hulka ega pooldanud reformi selle läbiviimist. Hiljem oli ta üks agaramatest eesti poolehoidjatest vähe- muserahvaste kultuuriloomingute kehtestamisel ja oli igasuguse kitsarinnaluse vastane.

Melle on see kõik enamvähem täielikult teada, tähtis on aga, et autor just noorele baltisaksa põlv- le püüab detailiselt ja objektiiv- selt näidata kuidas valitses Eesti vabariiki.

Huvitav on meile lugeda ka en- disest Eestis tegutsenud ja nüüd Uppsalas eluneva ajakirjaniku ja toimetaja Herbert Peterseni poolt koostatud baltisaksa kirjaniku Siegfried von Vegesacki elulugu.

Minu mälu järgi ei kuulunud aadik von Vegesacki perekond eestlaste sõprade hulka, igatahes mitte alguses. Kuid ajaajooksul, ta laikus juba noores eas Saksamaa- le ja suri seal, muutis ta oma sei- sukohi ja oli lõpuks üks tulisei- maid eestlaste sõpru.

Erik Thomson valgustab lühidalt mitmesuguse baltisakslaste te- gelaste elukaiku. Neist kuuluvad tuntumate hulka näiteks dr. med.

Julius von Schultz-Bertram, kes suri 1876, kelle töödest on eriti hu- vitav lugeda "Baltische Skiz- zen" (1852) ja "Neue baltische Skizzen" (1872).

Edasi prof. Traugott Hahn, Ole- viste õpetaja Traugott Hahn poeg, kelle sünnimiseist möödub 15. veebr. 1975 sada aastat ja keda koos vene õigeusu piiskopi Plato- niga mõrvalt taganevate enam- laste poolt. Tema abikaasa Anny suri alles hiljuti Heidelbergis ja ta vanem poeg prof. Wilhelm Hahn nagu isagi usuteadlane, on praegu Baden Württembergis haridusmi- nister.

Maailmakuulus Aafrika uurija Georg Schweinfurth, 30-ne teadus- liku seitsi aallige, Heidelbergi üli- kooli auctor, suri Berliinis 50. aasta eest. Viimasena olgu maini- naiskirjanik Mia Munier-W- olewski, keda eriti palju loe- takse Saksamaal. Ta suri 83-aas- taks Schleswig-Holsteinis küm- ne aasta eest.

OSKAR ANGELUS

Õp. Raidur saabub veebruaris

TORONTO (VE) — MIS SAAB

Toronto Jakob kogudusest selle õpetaja siirdumiseks Stockholm, küsid Toronto eesti ajalehed õpe- taja August Raidurit, kes äsja va- liti Stockholm peapiiskopliku ko- guduse hingekarjaseks.

Kogudus jääb püsima, on vastanud Õp. Raidur, juhtides täe- helepanu, et tema kandidateks jää- vate kohale on kandideerinud juba kolm õpetajat. Nimesid ta ei nime- tanud. Toronto Jakob kogudusel on 400 liiget ja õpetajal tuleb õht- lasi teenida ka rootsi kogudust, kelle kirikus eesti kogudus asub.

August Raidur on märkinud, et ta ootab Stockholm-valimiste kiimistat konsistooriumis ja ar- vatakse asub ta oma ametikohale Stockholmis veebruarikuul alguses 1975.

Disseidants Saksamaal suri 12. novembril Elvi Peters, sünd. 10. detsembril 1912 Tapal.

Nordstemmenis Saksamaal suri 6. septembril Peeter Kanger, sünd. 29. detsembril 1878 Varstu vallas.

M. Köstner 75-aastane

19. detsembril tähistab Göt- borgis üks vabariigilaseid sil- mapiastvamat pangandus- ja ma- jandustegelast Martin Köstner oma 75-e aastast sünnipäeva.

Juubilar on sündinud Suure Jaanis, Taevere vallas, Viljandi- maal, kus ta isa oli kiihelkonnakooli juhatajaks. Martin alustas kooli- teed Kase valikoolis, kus valitses eesti keel ja eesti meel ning kust anti õpilastele eluteele kaasa tu- gava rahvusliku iseteadvuse, vaat- mata üldsele venestamise sur- vele kodumaa.

Peale isa surma jäi ema ainsaks hooldisjaks neljale lapsele, kellest Martin oli vanim. Ema uuesti abieluluses siirdus perekond Ki- sla-vodeki, Kaukaasiasse, kus juubilar lõpetas gümnaasiumi 1919. Peale Eesti Vabadussõja lõppu asus M. Köstner ema koos lastega uuesti kodumaa. Pärast kaite- väe teenistust immatrükileerus Martin 1922-a. Tartu Ülikooli õgus- majandusteaduskonda, mille lõpet- tas 1926-a.

Juba üliõpilasena oli juubilar väga aktiivne akadeemilistes organisatsioonides. Ta oli muu hulgas Akadeemilise Majandus- teaduse Seltsi abiesimees, üliõpi- laskonna Edustuse juhatuses ma- jandustoimkonna juhataja, Akad. Malekuli juhatuses liige j.n.e. See- juures jätkus tema veel aega au- hinnatöö kirjutamiseks ühistege- vuse üle.

Alates üliõpilaspäevist teenis M. Köstner ise omale ülalpidamist ja töötas praktikandina 1924 Har ju Panga Tartu osakonnas ja hiljem Eesti Rahvapangas. Järgneval aastal oli ta juba Eesti Ühistegelise Liidu revident-instruktoriks Vi- rumaal ja 1926-a. kevadel asus Vi- rumaa Ühispanga juhataja kohale Rakveresse.

Kui 1928 rajati põllumajandusli- ke organisatsioonide poolt Põhu- meeste Keskpank, siis kutsuti M. Köstner uue rahaasutuse asjaajaks direktoriks, millel kohal püsis juubilar kuni panganaatsioone- rimiseni kommunistide poolt 1940-a. M. Köstneri teadliku ning shikindilalt juhitud tegevuse taga- järel kujunes Põllumeeste Kes- kpankast silmapaistev põlluman- dustlik finantsinstituit ning enne Eesti Vabariigi annekteerimist N. Liidu poolt oli pangatimber kon- dunud mitte ainult põllumehed, vaid ka enamik meie ühistegevuse printsiibile tuginevaid agraar asu- tusi.

Märgukiri Pekingi ikestatute asjas

MÜNCHEN (VES) — Eesti ja teiste N. Vene poolt ikestatud rah- vase küsimuse ulatuslikumalt maailmapoliitikasse ülitamiseks saadeti neli päevil Hiina Rahva- vabariigi valitsusele märgukiri "Vene sotsiaal-imperialistide poolt Euroopa orjastatud ja eksplua- teeritavate rahvaste iseseisvus- taotluste kohta".

Märgukiri on ingliskeelne, 12 masinikirja lehekülge ja annab ülevaate eestlastest ja teistest Balti rahvastest kuni kasakate ja teiste N. Vene poolt ikestatud rah- vasteni. Märgukirja esitajaks on Münchenis asuv Euroopa-Aasia Uurimiste Komitee.

Märgukiri annab kokkuvõtteku ülevaate paaristkümnest erirah- vusest N. Vene territooriumil, kaasa arvatud ka satelliitriigid Bulgaariaga alates.

Aktioon toimus Münchenis loo- dud komitee nimel, kuid tegelikeks teostajateks olid kolm Balti rah- vust ja teiste liipliku vormi and- jaks oli Bernis, Shveitsis asu lee- du diplomaat dr. A. Gerutus.

Balti koostööle Euroopas pandi alus Lüneburgis, Põhja-Saksa- maal Ida Akadeemia peetud nõu- pidamisel 1970 a. sügisel kui Eu- roopa maades ringsõidu tegi Üle-

maailmse Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu peasekretär E. Val- jaste. Vahepeal on ühise töö ja aktiivseid huvideid Euroopas käinud Ülemaailmse Balti Nõuko- gu aseesimees, leedi tipporgani- satsiooni esimene dr. J.K. Valtunas ja Ü.E. Kesknõukogu ja Eesti Rahvuskomitee peavolinik Was- hingtonis Gerhard Buschmann kes on ühtlasi ka Eesti Vabadusvõl- late Liidu esimees. G. Buschmanni hiljutine Euroopa-reis oli seotud ka Puna-Hiinale märgukirja esitami- se aktsiooniga, mille kohta ta New Yorgis aruande esitas alul eesti kesksete organisatsioonide juht- konna kinnisel koosolekul ja selle järele Ülemaailmse Balti Nõukogu juhatus koosolekul.

Märgukirja koostamisel on sil- mas peetud ka Hiina kommunist-liku valitsuse poolt N. Vene või- mumeeste suhtes kasutatavat sõ- nastust, mis tavalliselt ei ole tarvi- tusele, näiteks "sotsiaal-imperial- stid" jm.

Hannoveris, Saksamaal, suri 19. oktoobril Irmgard v. Hasselblatt, sünd. 21. mail 1881 Happsalus. Oldenburgis Saksamaal suri 23. oktoobril Ludmilla Dultz, n-na Kopple, sünd. 31. okt. 1888 Pärnus.

MARTIN KÖSTNER

Ühistegevuse eriteadlasena va- liti juubilar Põllumajanduslike Ühistute Revisjoniliidu juhatus- liikmeks ja hiljem selle abiesime- heks. El kestnud kaua kui M. Köstner oli saavutanud omale tunnustuse ka majanduskesper- dina ning alates 1931-a. tuli tema täita Eesti Panga nõukogu liikme ülesandeid ja neld nli kaua kuni pank üle võeti N. Liidu riigipanga poolt.

Juubilar võttis osa reast ühiste- gelike ettevõtete juhtivast tööst. Ta oli Põllumajanduse Keskühituse "Estonia", Eesti Karusnaha Ek- sportühituse, Tallinna Eesti Ma- jandusühituse, Saku turbaühituse ja mitme teise ühingu juhatuses või revisjoni komisjoni liikmena.

M. Köstner on olnud ka kaasaasu- taja ja tegev ettevõtete nagu A/S Mobiles (Fordi esindused) juhata- se esimeheks ning Raadiovabrik Retis, Raadio Kooperaatiiv, kind- lustusseltsis "Turis" ja teistes juhatuses liikmeks.

Mainimist väärikus veel tema suurt ja eeskujulik karuslooma- kasvatus Sakus, mida venelased natsionaliseerisid otsekohe Ees- tisse saaduse. Ometi oskas juubi- lar kujundada seal usaldusliku ühualuse paljudele NKVD poolt ta- gaatavatele kaasmaalastele, vaatamata kommunistlike või- mumeeste hädaohtlikule lähedalo- lele.

1941-a. tuli juubilaril oma õga- delte võtta Eesti Maapanga juhata- ja ülesandad. Kuna panka küla- tasid jaa päev arvukalt inimesi kogu Eestist, siis M. Köstneri kaa- sabili oli võimalik tähelepanu ära- tamata kujundada Maapangast kohtumispäik meie poliitilistele tegelastele ning viimaseil Vabariigi Valitsuse koosolekul Maapanga rumes 1944-a. sügisel määrati M. Köstner Eesti Panga preside- diks.

M. Köstner abielulis Helen Part- siga 1927-a. Suure põgenikevoolu- ga 1944-a. jõudis juubilar koos pe- rekonnaga Rootsi ja asus elama Göteborgi. Seal oli ta kuni pensio- nile minekuni Götabankeni teeni- stuses.

Paguluses jätkas juubilar temale omase erakorralise agarusega kaasa töötamist eestlaste ürituste- le Rootsis. Göteborgis oli ta pike- mat aega Eesti Kultuurkomitee kohaliku osakonna esimeheks ning tema hooldamisel suutsid eestlased esie edukalt majandada eesti täienduskooli. Juubilar võttis osa aktiivselt Göteborgi Eesti Maja asutamisel ning oli selle juhatus- liikmeks ning asjaajajaks direktor- iks jne.

Martin Köstnerit tunnevad kõik kui alati nooruslikku, alati sõbra- likku ja abivalmis kaasmaalast, kelle kodu on ikka olnud avatud ja kelle juurde on mindud nõu küsima igasuguste muredega.

Kallis Martin, Sinu järjekordsel tähtpäeval soovivad kaasvennad korporatsioon Rotalest ning sõbra- da ja tuttavad kogu maailmast Sinu õnne ja tervist järgmisteks aastakümneteks! JÜRÄ ADILA

SLÄCK
julgranen
på natten!

Energisparkkommittén

Redan den
15 jan.
hade jag
tänkt att
kamma hem

350.000:-
eller någon av dom andra högvinsterna
Vinstskatt betald av lotteriet

Lottpris 20 kr Köp lott nu
228.358 vinster vid dragning om 1.600.000 lotter
(i genomsnitt vinst på var 7:e lott)

PENNINGLOTTERIET

Minu armas abikaasa, meie
kallis ema

Linda Jüris

Sünd. 13/3 1914 Viljandis
Surn. 12/12 1974 Stockholmis

Sügavas leinas ja kurbuses

MARTIN
ESTER ja MAI

Matusetalitus toimub lau-
päeval, 28. detsembril kell
12.00 Jakobi kirikus.

Meie armas

Linda Jüris

Sügavas kurbuses ja
leinas

MARTA

MARI ja GUSTAV

KERSTI ja ULF

Armas

Linda

Kurbuses ja leinas

IRINA

Päike Su hauda kullaku.
Kuu ja tähed valvaku...

Armast

Marie Siimer'it

mälestab kurbuses

ROMMY

Leinateated

Meie väga armas

Linda Jüris

Leinavad sügavas
kurbuses

MAIMO

ARTHUR

ILMAR

Armast kolleegi

Doktor

Evi Jaaksoo'd

mälestavad kurbuses

HELGA ja VELLO

Armast sõpra

Hanno Kompus't

leinavad ja avaldavad kaa-
stundmust Rahel Oibreile

MARIE UNDER

ja

ARTUR ADSON

perekonnaga

Chingu liiget

Valdar Pöder'it

mälestab leinas

EESTI METSATEADLASTE
ÜHING ROOTSIS

Kohalik elu

GÖTEBORG

Naisringi jõulupidu

Göteborgi Eesti Seltsi naisring korraldab jõulupöö 5. jaanuaril kl. 17 Eesti Majas, Drottninggatan 27. Kinkepakke vahetus, väärtus 5–10 krooni. Võileivatidrik, jook, kohv tordiga. Sissepääs 15.—, registreerida hiljemalt 2. jaan. Benita Suu, tel. 44 33 39 või Tamara Pölder, tel. 41 02 18.

GÖTEBORG

Tänuavaldus

Avaldame käesolevaga südame-
likku tänu isikuile, organisatsioonidele ja ettevõttele, kes oma ma-
janduslike toetustega aitasid tö-
husalt kaasa Göteborgi piirkonnas
teostatud Rootsi Eestlaste Esi-
duse valimiste õnnestunud kor-
damiseks!

Samuti südame-lik tänu kaasmaa-
lastele, kes nii lahkesti ja arvu-
rohkelt (kokku 41 isikut) võimal-
dasid oma kaasabi valimistele-
muste kokkuvõtmisele!

ESINDUSE
GÖTEBORGI
VALIMISTOIMKOND

Armast ametivenda

Metsateadlane

Valdar Pöder'it

mälestavad

KARL AASA

ELMAR KOHH

PAUL KOOL

EVALD KUIV

JOHANNES KÖRESAAR

YLO MATHIESEN

HELMUT PAGI

ALEKSANDER PAIS

EDGAR PUIDE

ALEKSANDER RAUKAS

TÖNIS SALUM

HELMUT TALTS

BERNHARD TUISKVERE

abikaasadega

BORIS KULDERE

ZOJA RASKASOV

Head kaasmaalast

Valdar Pöder'it

mälestab

WOLDEMAR KRUPPELMAN
perekonnaga

KUDIRKA USA-s

Algus lk. 1

dirkat ja tema perekonda, siis
lätlastest ameeriklast, kelle
kaudu "Vigilanti" lugu sai ava-
likkusele teatavaks, leedulastest
autorit A. Ruksenast, kes kirju-
tas S. Kudirka juhtumist raama-
matu inglise keeles ja kes sa-
mas kinkis raamatu ka S. Ku-
dirkale ning ka advokaati, kes
ajab S. Kudirka asjade käiku
USA-s.

ORJALAAGER

"SULETUD KAST"

S. Kudirka luges hiljem ette
veel seletuse inglise keeles,
milles ta avaldas siirast tänu
kõigile, kes tema ja ta pere-
konna abistamisega tegelnud.
Ta märkis, et ei võinud aima-
tagi, et tal on nii palju toetajaid
ja sõpru, eriti USA rahvassa-
dikute seas ja kinnitas ka, et ta
pole kunagi olnud pahane juh-
tumile "Vigilantil", mis tema
arvates oli tingitud sellest, et
"venelasi ja nende süsteemi ei
tunta".

Selgus, et kui ta istus Vene
vanglas oma aega, 10-a. vangis-
tust, ei ulatunud temani ühtegi
teadet sammudest, mis tema
heaks astuti USA-s. Ta polnud
mingit ühendust ka oma pere-
konnaga ja ta ema, Maria Sul-
skiene, pidas teda surnuks.

Märkinud oma tulevikuka-
vatest kõige pealt inglise keele
õppimise vajadust kogu ta pe-
rel, siis töö küsimuse lahenda-
mise vajadust ning laste kooli-
küsimust, selgus tema seletu-
sist ka see ameeriklaste poolt
väheusutav fakt, et N Venes oi-
lakse äärmiselt vähe infor-
meeritud elust USA-s.

Kõik vene valitusele allikad
levitavad USA kohta ainult va-
leteid. Kõiges selles on S.
Kudirka võinud veenduda juba
paaripäevase USA-s viibimise
järele.

Ta märkis, et on vaimustatud
USA-st, sinisest ärides, toitlu-
stusest jne. Venes kõneldud
temale, et USA-s valitseb nälga.
Ta pole siin kusagil näinud rei-
vastatud vahureid, vahiposte,
valvetorne ega muud taolist.

"ÄRGE MINGE
NÄLGIMA"

Vastates ajakirjanike küsi-
musele märkis S. Kudirka, et ta
tunneb end siin. "nagu põrgust
põhkepaistelele maale pää-
senuna". Ta märkis, et enne
väljasõitu on N. Vene võimud
temalt nõudnud, et ta välismaal
"ei laimaks Venemaad". Sa-
mas ta aga lisas, et ta peab üt-
lema, et "elutingimused Venes
vangide töölaagris on välja-
kannatamatud".

Temale oli Venes võimude
poolt soovitatud mitte asuda
elama USA-sse, kus rahvas
nälgivat. Temale kõneldud ka,
"otse hirmsast vabrikutööstuse
väljakurnamisest, kellelt
välja imetakse kogu nende veri
isiklike kasude huvides".

Sama neljapäeva õhtul lendas
senaator J. Buckley Moskvasse.
Simas Kudirka palvel võttis ta
temalt kaasa lühikese teate
tema Moskva sõpradele. Ku-
dirka kirjutas selle vene keeles.
Selles ta ütles: Jõudsime õnneli-
kult oivalisse linna. Mul pole
sõnu kirjeldamiseks, kui õnneli-
kud meie oleme. Meie harju-
me sinise etuga. Kallistame ja
südleme teid!"

Baltikumi rahvad lootsid
okupatsioonil algades nende
vabaduse taastamiseks, kuid
nüüd on see lootus vähenenud ja
paljudes kadumas.

Ta märkis seda ilmse kurva-
stusega ja oli väga ilgutatud,

kui temale eestlaste poolt õnne
sooviti vabadusse pääsemise
puhul.

Abikaasa Eugenialt kuulsi-
me, et S. Kudirka perekond elas
kogu aeg Kilaipedas. Oma abi-
kaasa ja laste isa saatusel
polnud nad olnud pikka aega
ilmsel teadlikud. Ka nemad olid
õnnelikud USA-sse pääsemise
üle, kusjuures abikaasa märkis,
et kõigepealt tähendab see Si-
malele pääsemist tagasi ellu.

Nobel . . .

Algus lk. 1

dustasid Puna-Hiina, Jugos-
laavia ja Rumeenia, kes ülla-
taval kombel kõrvetavas Solz-
henitsini-küsimuses näitasid
iseseisvat hoiakut. Nobeli-ak-
tusel oli eestlastest näha dr. Ilo
Käbinist Landskronast, prof.
Sven Olvingit abikaasaga Gö-
teborgist ja Muus Ericssoni
Stockholmist.

Kontserthoone tseremoonia,
mis algas hilispärasilõunal,
Nobeli surmaastapäeval 10.
detsembril, ei erinenud suurt
mitte viimase 73-ne aasta jook-
sul peetud traditsioonirikkaist
"kuiva pidulikkusega" aktus-
test.

Ainult selle vahega, et lau-
reaate tutvustavad kõrgelene-
nultised kõned on tubliasti kärbi-
tud ja Rootsi kuningakoja read
hõrenenud surma ja kodanlike
abielude tõttu. Ka ei pruugi au-
hinna-saajad enam poodiumilt
kitasid trepist alla parketile
kuninga juurde minna mis lau-
reaatide sageli kõrge ead tõttu
oli keerukas. Nüüd istub noor
kuningas Karl Gustaf oma onu
prints Bertiliga samas poo-
diumil punastel sametugitoo-
lidel poolkaares vasakul istu-
vate auhinnatute vastas pare-
mal pool. Poodium on kaetud
rootsi lipusinise vaibaga Nobeli
suure monogramiga keskel.
Heledate siidkardinatega taga-
foonil on rootsi riigilippudest
umbristatud anstaarv "1974".
Keskmine vahekaik, mida
mööda laureaadid tagaseinast
poodiumile tulevad oli pallistatud
roosade neldidega ja poodiumi
äär rootsi lipukollaste krüsan-
teemidega. (Järg lehek 8).

Eksamid

Stockholmi ülikooli lõpetas 81.
kand. astmega Göran Treiberg,
Stockholm.

Stockholmi ülikooli matemaati-
ka-luodusteaduskonnas sooritas tli.
mag. eksamid Mart Jakobson.
Skärholmen.

Göteborgi merekoolis sooritas
kaugesõidukate eksamid M. J.
Puuri. Göteborg.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usal-
dusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Erilasi:

Eestikombellised
matuseetalitused
Õõpõvane valvekord

Üks pidupäev Aleksander Solzhenitsõni elus

Algus 1. leheküljelt

Parketi esimeses reas istusid valitsuse liikmed, eesotsas peaminister Olof Palme ta tema abikaasa Lisbethiga. Samas ka kuninga vanusel noorim õde Christina, nüüd kodanlikus abielus Armehe Tord Magnusoniga. Pidurides publik viimse kohani täidetud kontserisaalis on pingsalt ärevuses kui fanaaride-helide saatel poodiumile tulevad kümme tänavust auhinna-auhinna-saajat – füüsika, keemia, arstiteaduse, kirjanduse ja majandusteaduse alalt. Kümnes on Solzhenitsõn, hea näojume, hoolitsetud habemega keskmist kasvust jassakas kogu, pikkade sabadega frakis, kes ta oma sõnade järgi on "kontvõõraks". Kogu ligi kakstundi kestnud muusikalise ja kõnede osa kestel oli alal kirjutatuil hea võimalus teha isegi Solzhenitsõni jälgida, ainsana lasi ta tihti oma pea tugitooli korjalt puhata kinnisilmi, sügavalt mõtles. "A penny for your thoughts" on tuntud inglise vanaõnne. Siin oleks in heameelega andnud suurema summagi, et teada saada, mida kunagine GULAG-GULAG-ahvipelaagi nimetu vang täna seltsu aupaale küll mõtles, keda oma kadunud kaaslasi meelde tuletas ning kuidas oma nii üllatusliku pöördetulest saastust vaagis. Aeg-ajalt parketi aukulalistele reas istuval abikaasal Nataljal lihtsasti jääsinis pikas kleidis, ainsa ehtena kaks rida suuri pärlid.

Teatud elavest publiku hulgas tekitasid imelikult tugevate südameööbide või rikkis häälekõvendajate kolavard helled raadioastronoomia professori, inglase antony Hewishi, tutvustamise-kõne ajal. Peagi selgus, et ühe tänavuse füüsika-auhinna saaja erialaks on kustuvate tähtede "pulsilööbide"

uurimine ja mõõtmine raadio-teleskoobi abil maailmaruumi mõõtmatuses. Nimetatud helled kaitsidki Nobeli-Nobeli-teremoonia ajal hellilindit Kontserthoone suures saalis. Rootsi tutvustaja professor Hans Wilhelmsson pööras oma kõnese ka paar värsirida tänavuse kirjanduse-laureaadi Harry Martinsoni "Anlari" poemist: "Maailma kellaid tiksuvad ja õhutum sillerdab/kõik muutab asupaika ja korda."

Nagu üldiselt teada, on tänavune kirjanduse auhind poolitatud proasisti Eyvind Johnsoni ja poeedi-poedi-proasisti Harry Martinsoni vahel. Mõlemad rootsi kirjanikud on tuntud eesti sõbrad, olles esinud kõnelejana Eesti vabariigi aktustel ja Martinson ka eesti ja soome kirjanike suurel koosviibimisel Stockholmis oma kümnekond tagasi.

Nelid populaarseid rootsi kirjanikke tutvustades kõneles Akadeemia pidev sekretär Karl Ragnar Gierow nendest kui kõige alamaist rahvakihist ja ärarääkimata viitetsuse võrsunud kirjanikest. Ta tõi näite sellest, kuidas Harry Martinson kuuetaastase vala-vaeslapsena oksjonil "maha müüdi" naeruväärse summa eest, st. isikule, kes oli nõus orbu oma hoole alla võtma väikese vallamäsa eest, "Et aga mõlemad kõigele vaatamata n. saavutanud nii väljapaistvaid kohad kui seda on tänane platvorm, annab selget tunnustust ühiskonna muutmisele üle kogu maailma, mis Rootsis algas õige varakult ja on üheks väljapaistvaks saavutuseks mõeldud tuhande aasta kestel."

Siis oli järg hiljaksjäänud Nobeli auhinnaasaja käes. Gierow pidas Solzhenitsõnile erikõne, nandides, et ta juba varemalt on pidanud temale kaks kõnet. "Esimest üks ei kuulnud, kuna oli olemas teie piir, mida tuli ületada. samal põhjusel ei kuulnud Teie minu telstki kõnet. Te kohaleolek tänä ei tähenda kaugeitki seda, et teie olete siinpool piiri, mis ikkagi veel olemas. Aga Teie teoste loov vaim, mis on tiustvast jõud Teie loomingu, nii nagu Alfred Nobeli testamendi valmne jõud, peab avama kõik piirid, peab võimaldama inimesel kohata inimest, vabana ja usaldusväärse.

"Vahe seisab vaid selles, et sääraat usaldust saab ehitada vaid töö alusele. Agite meil ilmas ei tervitata töde mitte alati puhta nandingu. Tõde käib majast majja, ja koer haugub selle kallal, keda ta ei tunne, ütleb üks tõsine vana filosoof. Ent seda rohkem õnnelikult tinn tänuilud on need, kes tunnevad teie ära kui tänavava võõra ning annavad temale õemaja, aga ka rohkem – kogu elu, selles sügavas meelelihtsuse lootuses, et pole kaugeil pead, mil piir on tõesti ainult see, mida ta peaks olema – ainult üks joon maakaardil..."

Noore vabalt esineva kuninga käest võttis Aleksander Solzhenitsõn suure aplausi saatel vastu punases safran-nahast karbikeses medali ja hallis kaaneümbrises illustreeritud diplomi, millel et puudunud pildid vahistornidest, püstolkuulipildijaga vahisõduritest, supisabas lookas seisvast sunnitöölaagrite õhvrattest, aga ka üleni valgeis oates elupust... Pideva aplausi peale kummardus 1970-nda aasta kirjanduse Nobeli laureaati mitu korra sügaval pannes parema käe tumma tänuavaldusena südame kohale.

Pidulik bankett Stockholm Rae-kõjas toimus seekord senises Saalis, kuna traditsiooniline Kuldses saal ei oleks ära mahutanud 1.060 pidulist. Tudengid olid ära paigutatud Printsleri Galerilisse. Piduööbide järgnev tants toimus aga Kuldses Saalis, mis kippus vägagi kitsaks jääma, kuigi tuju oli ülev ja kumimgiud külalised ning Solz-

henitsõnile abielupaar üsna varakult enne keskööb lõhkusid.

Juhuseoimisel tahtel sattusin istuma kurikuulisa "Leegionäride" ramatu autori Per-Olov Engquisti kõrvale, kellelgi siis nii mõnigi sõna sai vahetatud ballastest traagilise väljaandmise kirjanemise üle, samuti filmi üle neli aastat tagasi, mis nii palju kriitikat ja pahandust meele poolle tekitas. Autor tähendas, et filmi käsikirja tema teadmata lubamatul mõnes kohas oli muudetud, tembedates leegionäride juute mõrvarvaks SS-sõduriteks.

Telseks launaabriks ositus Solzhenitsõni Stockholmis viibimise kaastajaga ja tõlk fil. liv. Lars Erik Blomqvist, tuntud nooremalpoole slavist ja alal kirjutatu kursusekaaslane ülikooli päeviti. Tema külsin siin mõndagi huvitavat Nobeli kirjanduse laureaadi kohta: tema ültimast viitatsusest, tema abikaasa veedigi radikaalsemalt punase rezhimi vastasest hoiakust ning raskustest tänukele tõlkimise elnevalna 661 kogu toimetaja Hans Björkegreni – kõigi Solzhenitsõni teoste rootsi keelde tõlkijana ja kunagise "Stockholms-Tidningeni" Moskva korrespondendi.

Pidusööb sooja suitsulõhne, hirveprae ja apelsini-jäätisega kestis ligi neli tundi. Tudengitekorjalt laululiste auks omi traditsioonilist palu, nagu Prints Oscaril üllõpialaulu ja vene laureaadi auks rahvalaulu "Lumetuisik", kus noormees palub naidu selmsa jääda, et võiks tema kaunidust paremini imetella. Ka Kontserthoones mängiti lõppalana vene helindit, Glinka uvertüüri "Russian ja Ludmila".

Kõrgpunktiks kujunes siin loomulikult Solzhenitsõni tänukõne mida ta laial trepil auses kõnepeid tagant mikrofonil kõneles ilma käsikirjata vene keeles, mis hiljem hiljaga Blomqvisti poolt inglise keelde tõlgiti. Pärast sissejuhatust, milles laureaati vabandust palus kõigi raskuste ja tüli eest, mis Nobeli auhinna määramine rootsi poolt on tekitanud, nentis ta, et "neli aastat on see võtnud aega, et minule siin anda kõnelemiseks kolm minutit ja nüüd on Akadeemia pidev sekretär järgi pidanud kolmandat kõnet minule pidama ilukõnet... Kinnasti olemete minuga ühel nõul, et auhinna saajal pole mitte kerget naja aia jooskul eneses kanda üht kolme-minuti-kõnet. Kui ma a. 1970 olin siia teel ei olnud ükski tunnete register suu kullalt, ükski paberpoogen küllalanda, et mahutada seda, mida ma mõtlesin ja tundsin. "Edasi ütles kõneleja, et on loomulik, et kui kirjanik tuleb vabandusest maalt ja esmakordselt kõneleb vabana vabalt tribüünilt kõigest mis tal südames, siis unustab ta paratamatult teremoonia nõuded ja kallab kibedust peopeekrisse.

Solzhenitsõn kõneles ka tänutundega Nobeli auhinnaast, mis on osutunud temale elupäästjaks ja sellest, et temale suure usalduses anti auhind veel "lapsekingades loomingu eest", ajal, mil suurem osa tema raamatutes veel üldse polnud ilmavalgust näinud. "Mul on julgust tänada ja tervitada Rootsi akadeemiat ka selle hilgisesu meiteametiliku Venemaa nimel, keda jälitatakse selle pärast, et ta kirjutab ja loeb keelatud raamatuid..." Me kõik teame, et kunstniku loomingu et saa suruda poliitika kitserinnalisse raamistusse. Mele üli ei luba seda, amugi mitte meile ühiskondlik teadlikkus."

Kui pärast üllõpialoorganisatsioonide liputlõeld algas hall Kuldses Saalis, avanes võimalus paar hetke tuju vesta vene keeles Solzhenitsõniga – ta nagu läks üllõpõmaks kui kuuls, et on tegemist eesti ajakirjanikuga ja kü-

JÕULUPRAAD

Aasta hakkab jõudma lõpule ja jõulud on peagi "ükse ees". Paljude kodudes harrastatakse põlvist-põlve edasikatavald jõulu-traditsioone. Ka jõulutoitude valikul, nende valmistamisel ja jõululaua katmisel.

Vanaaegsed jõulutoitude olid enamikus rasvarohked ja rannukad. Moodsa teaduse ja tehnika abil on aga tänapäeva "notsud" muudetud pikaks ja saledaks. Rootsi Põllumajanduse Proovi-kõikide andmetel olevat tänapäevana "mannekeensiga" mannekangris 18-paari ribikõnaga, endise 14 asemel. On toimunud intensiivne uurimus, kuidas sigade toidustamist viia igati ajukahastele nõuetele, et siga annaks enam taist muskulatuuri, rohkem proteini ja vähem rasva kui varemalt. Tulemused võib märgata ka prof. E. Abramsoni toiduainete tabelites kui võrrelda vanemat väljaannet kõige viimasega. Näib, et imitoitude kasvatatavad koduloomad saavad paremat toitu kui inimene üldiselt – kui vaadata külmusele toidu tervistavalt seeluko-hast.

Bestipärased rahvustoidud on rasvarohked ja kaiduvusega hapule maitsele. Näiteks: eesti hapuleib, hapud kapsad, hapendatud kurgid, hapukoor, õunad, jõuvikad, marineeritud peedid j.m. Järgnev näide kolmoraalises jõululõunast omab rahvapärases tavas õiget jooni. Tervise huvides on soovitat pühade ajal pidurdada söögisu, mitte süüa raskesti seeditavaid toite hiiõhtul ja kasutada sobivat ilmastikku jutamiseks.

Jõululõunastõgi sissejuhatavaks toiduks on meie vanimaid salati-toite.

ROSSOLJE

1 väike soolatud heeringas, 2 marineeritud peeti, ca 3 koorega keedetud kartulit, 1 hapukuri, 1-2 õuna, 2 kõvakskeedetud muna, soovi korral 1 väike toores sibul, umbes 200 g kuubistatud lihapaardid. Kastmeks: ca 500 g lahjat hapukoort, maitseks soola, sinepit, mõni tilk äädikat ja pisut suhkurt. Muidugi võib äädika asemel tarvitada sidrunimahla kuid siis tuleb arvestada et kastme konsistents muutub vedelamaks kui see hapukoorekastmete juures oleks soovi-tav.

Heeringas puhastada, loputada ja filerida, ka nahk eraldada. Leotada umbes 12 tundi. Salataid-nend koorida ja kuubistada, ka heeringas lõigata väikesteks tükkideks. Hapukoort maitsestada, valada salatiainetele ja segada õrnalt läbi kahe kahvi abil. Tõsta salatikausis kaunistada munaga ja maitse-rohelisega. Serveerida jahedalt, soovi korral sooja, röstitud salaga ja võiga.

PRAEUTUD SEARIBI AHJUKARTULITEGA JA HAPUKAPSASTEGA 4 ISIKULE

1 kg kergeltsoolatud lõikava-va-va searibi panna ahju pannile, kamar allapoole. Pannile valada veidi keeva vett ja asetada keskmise kuumusega ahju. Umbes 20

minuti pärast pöörata kamarapind ülespoole. Terava noaga lõigata pehmeks muutuunud kamar väikeseruuuliseks nii et hiljem oleks hõlpsam liha lõigata õhukesteks viiludeks. Kõpsastada 175-kraadilises kuumuses ligi 1,5 tundi. Et saada krõbedat seakamarat, tuleb 10-15 min. enne küpsetamist lõpetamist ahju temperatuur seada 300-kraadi peale ja ahjuuks hoida selle aja vältel vähe avakile. Praadi ei ole vaja küpsetamise ajal vedelikuga kasta. Et aga praad ei kõrbeks pannile kinni, valada vähe tulist vett pannile.

AHJUKARTULID

Ahjukaartulites valida väiksemaid tihesuuruseid kartulid. Varsti pärast seakamara ruuliliseks lõikamist panna kartulid prae kõrvale. Küpsemise vältel kor pannilolevas leemes ümberpöörata. Maitsestada soolaga.

PRUUNISTATUD HAPUKAPSAD

Hautamispotis pruunistada 2-3 sl searvasa või hanerava, kui viimast juhtub olema kodu. Lisada 1 kg eesti hapukapsad ja kapsaste kiiremaks pruunistumiseks ca 1 sl suhkurt. Segada ja kui on märgata et hautamisõu põhjale hakkab koguma vähe pruunikat kihti, valada kapsastele 1-2 dl tulist vett või ainult nii palju, et kapsad ei kõrbeks. Hautada nõrgal kuumusel, vahetä vahel segades kuni kapsad on pehmed. Kapsastele võib maitseks lisada ka tükeldatud õunu, kõõmned, praetud sibulat ja vähe suhkurt.

Seapraele järgnevaiks magustoiduks oli kompost, see on kuivatud segapuuviljajassup mida serveeriti ka vahukoorega. Ka riisipuder jõhvikakaastega, mõnel pool mannavah. Tänaaks magustoiduks võiks olla purgikonserv-värskest segapuuviljast või näiteks.

PUUVILJATARRETISES MAITSESTATUD VAHUKOOREGA

5 lõiku konservitud või värskest ananaasi, 1 väike purk mandariini, 200 g viinamarju, 1-2 banaani. Tarretiseks võiks arvestada umbes 5 dl mahla mida saab puuviljakonservidest ja millele tarvidusel lisada vett või apelsinimahla. Vile dl mahla kohta võtta ca 1 sl shelatiniipulbrit, täpsam vahekord vt shelatiniipulbrit.

Konservitud puuvilja valada sõelale nõrguma. Eraldumud mahla mütä ja segada maitseil parajaks. Magustoidu madalamale vaagnale seada ilusas kombinatsioonis ja õhukeses asetusel erilvõrreilised puuviljad. Umbes 1 dl mahla kuumendada ja selles lahustada shelatini. Segada ülejäänud mahlag. Kui mahi on pool-tarretunud, valada see ettevaatlikult puuviljale. Asetada tarretumiseks külmakappi. Serveerida vahustatud koorega millele soovi korral võib lisada tükeldatud kreekapähkleid või mõni tilk mõnda sobivat lõõbõri.

Mõtete rannad meile rahvustoitide juurde, meenus mul praegu üks artikkel mis nii pea ei unune. See kannab pealkirja "Kui vana uueneb". Autoriks on Ignas Tõrmaküla ja artikkel ilmus ajakirjas Triinu nr 85-1974, varsti pärast seda kui eesti vanemajad Toronto kätseoleva aasta märtsikuus korraldasid väga õnnestunud rahvustoitide pealeolu. Toon järgmise väljavõtte: "Kui esiamad mõeldud seadjatõnu sel pühapäeval oleksid tulnud... nende näod oleksid tõmbunud rõõmsale naerule vaadates... kuidas aastal 1974 noored eesti tüdrukud kandsid teises maailma-ääres eesti toitusid lauale..."

Tahaksin soovida, et meil kõigil oleks aega süveneda eelpooltoitud mõttesse ja et igas eesti kodus leiaksid meie rahvustoit, kui kauge pärand meie esivanematele, väärikalt hindamist.

KARIN SAARSEN

ELLEN ROOSME

UEP-II – ESTO'76

ESTO'76

BALTIMORE KUTSUB
JUULI 5-11, 1976

Reklameerige tulevasti Ülemaailmseid Eesti Päevi! Kasutage UEP-II marke oma kirjadel ja jõulukaartidel! Kinkige marke jõulukaarte, oma sõpradele ja tuttavatele! Ületage posti kaudu käsi – mida soojalt surute Baltimore 1976! Hind kr. 6: – (25 tk.).

Osta saate Eesti Kultuuri Koondest, Wai-lingatan 32, 11124 Stockholm või saatke tellimised ESTO 76 nimele Box 657, 10129 Stockholm 1.

Paljud organisatsioonid on võtnud põhimõtteks kasutada ESTO 76 marke oma kirjavahetusel kui UEP-II Baltimore 1976. Ka teie organisatsioon võiks sama teha? Tsekid ja rahakaardid kirjutada ESTO 76 nimele tellimise aadressil.

BALTIMORE KUTSUB
JA OOTAB!